

Csak a *legorrahegye* látszott ki (a kutyának) a szalmából. (Ugyanott.)

Igazán nem érdemes *viszonykodni* az asszonyokkal (viszonyt folytatni) Budapesti Hirlap IV : 15. 33. (Berczik Árpád tárczája).

Egy ideig nagy *sokképpen* (= sokféleképen) sanyargatta a lakosokat. P. N. IV : 16. 33. (Pekár Gyula tárczája.)

Mennyi tudással *pöffeleghetnék.* (A pöffeszkedhetnék változata). P. N. IV : 15. 35. (Berczik Árpád.)

Különösen egy *fülberágó* nóta gyötör eleveneket és holtakat. M. IV : 22. 15.

Jó üzleteket csinált *utczavágó** (hamar népszerűvé lett) nóták gyártásával. (Ugyanott.)

Az antiszemitizmus zsidóhítű *falrafestői*-től (= rémitgetőitől) sokkal több okunk van a nemzeti egységet félteni. P. N. IV : 22. 6.

A szellemi *piperkőczkődést* íző művészek. P. N. IV : 22. 11.

Tütyentett egyet s az istállóból előgördült az automobil (= az újjával csettint). P. N. IV : 22. 16. (Nem füttyentett-e? Z. Gy.)

Mint Kisfaludy megvallá, a székely nép egyszerű, *éneményes* (?), magyaros költészete örök befolyással volt lantjára. M. IV : 27. 22.

A *perdő* kinzásait szó nélkül tűrte. A *perdő* felakasztotta őt. (= hóhér) M. IV : 22. 3. Vö. NySz. és Nyr. 25 : 129

Kénytelenek vagyunk komoly *nemtörődöm* udvarlókkal is megelégedni. M. IV : 29. 21.

Nemzeti küzdelmünk egyik kimagasló *vezéralakja* M. 4 : 30. 4.

Ezek a megmondottak még *csúfoskodnak* (= csúfolódnak) és piszkolódnak egy ideig. M. V : 5. 1.

Durzos bajúsz (= kőczos, tüskés). M. V : 4. Móra István tárczája.

Németül *karatyál* nekik (= karattyol.) Ugyanott.

Gyerekek *patalléroztak* szanaszét a kertben. (Csoportokban felvultak.) Ugyanott.

Megérkezett az új collega bepakkolt *áriktonja* (einrichtungja). Ugyanott.

Igazából ez a lakás illette volna őket. (= Igazabban vagyis jogosan). Ugyanott.

Végeláthatatlan nagy tábor lett belőlük . . . Budapesti Hirlap V : 7. 1.

Tizenhárompróbás mameluk. Bolond Istók 18. sz. 8.

Csámpít (= csámpásan jár). P. N. V : 10. 11.

Töntörög = tántorog? dülöngözve jár. Ugyanott.

GÖNCZY BÉLA.

* * *

Elhamarkodni. A codexek korában a. m. „gyorsan elszaladni“ (NySz.). „Übereilen“ értelemben Tzs. (1838); ez azelőtt „elhebe-hurgyálni“ Tzs. (1835).

* Nagyon kívánatos, hogy a „gassenhauer“-nek ez az otromba fordítása valahogyan bele ne kerüljön a szótárakba.

Szerk.

Elítélni. Régi jelentéseit l. NySz. — „Verurtheilen“ értelemben Tzs. (1838); ugyanez Márt. (1823) „kárhoytatni“.

Elkeseredni a régi nyelvben a. m. a mai „elszomorodni“. Az „erbittern“ NySz. és Márt. (1803 és 1823) *neki keseredik*; de ugyanaz már Tzs. (1835) *elkeseredni* is.

Ellenkezőleg. Sándor Istvánnál (Told.) *contrarie, repugnanter*, a diametro; de azért Márt.-nál még 1823-ban is „im gegentheil: ellenben, sőt inkább“. Kunossnál 1835 (Gyal.) „au contraire“. — Az „ellenkező“ régi jelentését l. NySz.: „ellenkező ember“ stb. — *Ellenkező* Széch.-nél 1828 a. m. „ellenfél“ (Lov. 118).

Engedélyezni. Széchenyinél 1841-ben (Kel. Nép. 45.) „a kormánytól engedelmeyzett Pesti Hirlap“.

Előérzet. Calepinusban „előbb való megérzés;“ MA., PP. Phras.: „elő megérzés“; Márt. (1803) *előre-érzés*; Fejér Györgynél (1817, czimlap): „Álomlátások és eleve-érzések“; végre Tzs. (1835): *előérzet*.

Előmozdítani. A NySz.-ban nincs meg, noha Medgyesinél 1658-ban: „a Joknac szeretője, becsüllője s elő-mozdétója legyen“ (Ötödik Jaj, 9); és Pósalházinál 1669-ben: „a Reformatio munkájának ő általa való előmozdításáért (Igazs. Istáp. 704).

Férfiás. MA.-nál *férjfiás* a. m. „férfikivánó asszony, virosa mulier“. — A „männlich“ Márt.-nál (1803) *férjfiúi*. — Széch.-nél 1828-ban (Lov. 158): „olly férfi, kiben semmi asszonyos s olly leány, kiben semmi *férfiás* nincs“ — Tzs. (1835) „männlich“: *férfiás*.

Festékeny. Kölcsey 1838 (Kárp. kincst. V) a. m. festői, malerisch.

Fiatalos a régi nyelvben csakis „fiatal erdőt“ tett (NySz.). 1845-ből *fiatalos* juvenilis (Hierolex.); jung (Fog.). A mit azelőtt „fiatal hévnek“ mondtunk, ma némelyek *fiatalos* hév-nek mondják, bizonyosan a „jugendlich“ kedvéért.

Fordulatos. (Hierolex. 1845): „*conversivus*: fordulatos, térülletes; *invertibilis, versatilis*: fordulatos, fordulékony“. Vö. NyUSz.

Födőzet. Széchenyi 1835 (Pol. cz. I: 132, 135) és Pesti Hirl. (1842: 602): a. m. a *hajó fődőzete*.

Fölbuvározni. A NySz.-ban nincs meg, noha Geleji Katonánál 1647 (Válts. titk. II: b): „*felbuvározhatatlan* mélységes tenger“.

Földművelés. Cellariusnál 1719-ben (Lib. mem.) agricultura; MA.-nál *földműves* a. m. *plastes*.

Fölkorbácsolni. Széchenyi 1842 (Akad. 15): „minden szenvedelmek úgy szólván, elvileg és rendszeresen *felkorbácsoltatnak*“. Egy évvel előbb (Kel. Nép.) „a közönség felostorozása“.

Föllelkesíteni. Széchenyi 1841 (Kel. Nép.); „szilárd elbánásra... lelkesíti föl“. Csakis Kelemen Béla szótárában. *Föllelkesülés*: extasis (Hierolex. 1845).

Fölvigyzni. A régi nyelvben a vigyáz ige csakis *meg* és *rá* igekötővel fordul elő. — *Felvigyzó* (inspector) először Baranya várm. Tsz. (1807); *felvigyzat* Széch. 1830. (Hit. 113.) Sz. K.